

Nyt fra historisk Videnskab.

Det kgl. danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog har afholdt Aarsmøde 29. Oktober 1931.

Sekretæren, Rigsarkivar L. Laursen, aflagde Beretning og gjorde Rede for de foreliggende Bidrag til Danske Magazin, medens Kassereren, Arkivar, Dr. phil. Will. Christensen, forelagde Regnskaberne for 1929/30 og 1930/31 og Raadstuearkivar Axel Linvald gav Meddelelser om Arbejdet med Udgivelsen af Christian VIII's Dagbøger og Papirer og knyttede dertil Bemærkninger om Kongens Stilling og Udvikling i Aarene indtil 1820. Som udenlandske Medlemmer optoges Professor, Dr. phil. Edvard Bull, Oslo, Professor, Dr. phil. Otto Brandt, Erlangen, og Professor, Dr. phil. Curt Weibull, Gøteborg.

Mødet var bleven indledet af Forstanderen, Professor, Dr. Johs. Steenstrup, som mindedes de afdøde Medlemmer af Selskabet: Rigsarkivar, Dr. phil. Kr. Erslev og Professor, Dr. jur. Absalon Taranger i Oslo.

Mindetalen over Kr. Erslev havde følgende Ordlyd:

Den 20. Juni 1930 mistede danske Historikere den Mand, som de saa hen til som den store Mester og centrale Skikkelse indenfor historisk Forskning. Hans Værksted var for alle Fagfæller et Forbillede med Hensyn til Arbejdsmaade og Valg af Materiale. Hvis det var Skik, som paa Musikkens Omraade, i Annoncer og paa Skilt at betegne sig som Elev af en bestemt Lærer, vilde talrige angive sig paa denne Maade som »Elev af Kr. Erslev«.

Da Erslev halvveis i 20-Aarenes Række begyndte sin videnskabelige Virksomhed, kunde den samtidige Litteratur fremvise mangan smuk og stolt Bygning, men ofte mærkedes det dog, at Bygmesteren ikke ret havde prøvet Materialets Art eller forvisset sig om Sammenføjningens Holdbarhed. Det var overset, at Teknik var fornøden, og de Videnskabsmænd og Lærere, som dog i egne Arbejder anvendte den rette Fremgangsmaade, havde

ikke set Nødvendigheden af ogsaa at undervise deri. Derfor var det, at Kr. Erslev strax, da han var bleven Lærer ved Universitetet, søgte at være Vejleder om Forskningsmaaden og senere, da Tiderne vare gunstige derfor, søgte at faa et Laboratorium med dette Øjemed indrettet ved Universitetet. I dette og fra sit Katheder lærte han utrættelig de unge, hvordan historisk Under søgelse rettelig bør foregaa.

Det vil ikke her være Stedet til at minde om alle de betydelige Værker, som Mesteren selv udførte, og hvori han optog Spørgsmaal og Perioder til Behandling, der strakte sig fra Middelalderens ældre Tider til Udgangen af det 18. Aarhundrede, Bogen om Valdemarerne og hans grundlæggende Fremstilling af Middelalderens Slutning, Studierne over Statsstyrelsen i Reformationens Aarhundrede og senere, med andre Hjælpemidler, over Ledelsen af Staten i Christian IV's Tidsalder, det slesvigske Spørgsmaal fra Enevældens Begyndelse indtil Udgangen af det 18. Aarh.; for det 19. Aarh. har Erslev vel især stræbt efter at belyse den historiske Forsknings Udvikling.

Det kgl. Danske Selskab har ikke netop til Opgave at bage det Brød og fremstille den Vin, som skal udgøre den endelige Næring for Betragtningen af Fortiden; det dyrker efter Evne den Mark, hvorpaa Kornet kan voxer, og det hygger om den Vingaard, som frembringer Druen. Netop for saadan Virksomhed »Til Fleres Nytte«, som Selskabets gamle Valgsprog lyder, havde Kr. Erslev den varmeste Interesse, og naar han alligevel kun i mindre Omfang gav Bidrag til vort »Magazin«, var det fordi han allerede som ung Forsker havde øvet Kritik over den Gerning, som Danske Selskab dengang udførte, han fandt ikke den Maade, hvorpaa Kilderne udgaves, god nok, og han forkastede den splittede Udgivelse af saadanne Rækker af Regeringens Afgørelser, der burde udkomme som særlige Værker. Derfor fik han i Aaret 1877 stiftet »Kildeskriftselskabet«, der snart skulde sætte talrige yngre Kræfter i Virksomhed; endnu efter dets halvhundredaarige Bestaaen var han det frodige Midtpunkt i dets Ledelse.

Her skal dog ikke glemmes, at Erslev udgav for Danske Selskab »Testamenter fra Danmarks Middelalder indtil 1450«; han havde ved sine egne Bøger om Dronning Margrete og Erik af Pommern, delvis ogsaa ved sin Disputats om »Konge og Lensmand«, forsømt at medgive disse Bøger Registre, men ved »Testamenterne« udarbejdede han ikke blot et fyldigt saadant, han lagde det i den Grad til Rette, at Omridset af et helt Kulturbillede fremkom.

Ogsaa af Kr. Erslevs overordentlige Evne som Administrator

har Danske Selskab draget Nytte, han var i en lang Aarrække (1892—1912) dets Kasserer, derefter i nogle Aar dets Arkivar.

Danske Selskab ærer i hjertelig Taknemlighed Mindet om den rige, den saare arbejdsdygtige og arbejdsvillige Mester, den store Vejleder og Fløjmand indenfor historisk Forskning.

Ved Provst Alexander Rasmussens Død 28. Marts 1932 har dansk Kirke- og Lokalhistorie mistet en trofast og interesseret Dyrker. Den Afdøde var en Gaardejersøn fra Granslev, hvor han blev født 20. Febr. 1868. Efter at have taget teologisk Embeds-eksamen 1892 blev han 1894 Sognepræst i S.-N. Kongerslev og Komdrup, og dette Embede, der blev hans eneste, beklædte han i 35 Aar, indtil han i 1929 paa Grund af alvorlig Sygdom nødtes til at tage sin Afsked. 1925—28 var han tillige Provst for Hellig-Hindsted Herreder.

Alexander Rasmussen repræsenterede i teologisk Henseende den i Danmark sjældent forekommende liberale Præstetype. Det var derfor naturligt, at han i særlig Grad maatte føle sig tiltrukket af Oplysningstidens Kirkehistorie, og gennem større og mindre Arbejder har han givet værdifulde Bidrag til en rigtigere Forstaaelse af et Tidsrum, som kun alt for ofte er blevet mangelfuldt fremstillet og ensidigt bedømt. Foruden en Oversættelse af Flavius Josephus' Skrift om Jødernes Krig mod Romerne (1904) har han af kirkehistoriske Arbejder udgivet en Fremstilling af *Unitarismen, dens Historie og Theologi* (1907), hvori han paa rent objektiv Maade skildrer de mangeartede teologiske og kirkelige Retninger, som sammenfattes under Navnet »Unitarisme«, *Reformationsjubilæet 1817* (1917), der er en Udgave af vigtigere Aktstykker vedrørende denne Begivenhed, forsynede med Indledning og Noter, og endelig første Del af den store Biografi *Frederik Mønter. Hans Levned og Personlighed*. (1925; udførlig omtalt i dette Tidsskrift 9. R. V, 162 ff.). Skønt man paa flere Punkter kunde have ønsket, at Fremstillingen i dette Værk havde været mere indgaaende, og at Forf. ikke nu og da af sin Sympati for bestemte liberale Retninger i Oplysningstiden havde ladet sig forlede til at fælde uholdbare Domme over Modpartiets Repræsentanter, er denne Biografi som Helhed et meget smukt Arbejde, udmærket ved grundig Lærdom og selvstændig Behandling, omfattende Kulturforstaaelse og en klar og skøn Fremstillingsform. Udfra en levende Samfølelse med sin Egn og dens Befolkning blev Alexander Rasmussen en af Foregangsmændene i vore Dages lokalhistoriske Forskning. Han var Medstifter af

»Historisk Samfund for Aalborg Amt« og redigerede i en Aarrække dettes Tidsskrift, hvori han har skrevet en Del Afhandlinger, bl. a. en historisk-topografisk Beskrivelse af de Sogne, hvori han virkede som Præst. Nævnes bør det ogsaa, hvorledes han med Interesse omfattede de nyere Bestræbelser for at undersøge og registrere de i Privateje bevarede Kilder til dansk Historie. Indenfor den yderst snævre Kreds af videnskabeligt arbejdende Kirkehistorikere i Danmark indtog Alexander Rasmussen udfra sine ejendommelige Forudsætninger en Plads, som kun vanskeligt lader sig udfylde af andre, og ikke mindst er det beklageligt, at Døden har afbrudt hans fortsatte Studier over Fr. Münters Liv og Betydning, til hvilke han paa særlig Maade var udrustet.

Bjorn Kornerup.

Det kgl. Bibliotek har gennem en længere Aarrække ladet forskellige Manuscripter af dansk Proveniens fra fremmede Biblioteker fotografere og dannet en lille Samling Danica i Udlandet, der udgør et beskedent Annex til Haandskriftsamlingen. I den senere Tid har Carlsbergfondet støttet Arbejdet, der nu drives maalbevidst og energisk. Der er Grund til at erindre Historikerne om disse Reproduktioner, ikke mindst de Historikere, der giver sig af med den ældre Periode. De kan her se med egne Øjne og til Bunds studere *Necrologium Lundense*, *Roskildebispens Jordebog*, *Odense Klosters Copibog*, *Roskildekroniken*, forskellige Aarbøger og Helgenlevneder. Samlingen tjener iøvrigt ikke alene Historikernes, men ogsaa Filologernes Tarv, hvorfor Lovbøger, Andagtboøger, overhovedet den ældre Litteratur paa Modersmaalet er stærkt repræsenteret. Den latinske Faglitteratur fra Danmarks Middelalder, Arbejder af *Martinus de Dacia*, *Nicolaus de Dacia* etc., vil man heller ikke forsømme; det er tværtimod et Omraade, som Opmærksomheden i særlig Grad er vendt imod, eftersom denne Litteratur kun er at finde uden for Landets Grænser, spredt rundt om i Bibliotekerne i Europa.

E. J.

En Bevilling fra Carlsbergfondet har gjort det muligt at optage det længe paakrævede Arbejde med en ny Udgave af Brickas »*Dansk biografisk Leksikon*«. Et Værk som dette maa nødvendigvis med visse Mellemløb fornyes. Da det første Bind udkom 1887, det sidste 1905, er det en Selvfølge, at en lang Række af de seneste Tiaars Personligheder søges forgæves. Hertil kommer, at der i den forløbne Tid er tilvejebragt et særdeles stort Materiale til ny Behandling og Vurdering af en Mængde af de Personer, der